

Berenschot: van fotomodel tot generaal

De eerste foto die waarschijnlijk ooit in Nederland werd gemaakt, toont een man voor een schuurdeur met een stoel en een bezem(?). De opname, een zogenaamde daguerrotypie, werd op 29 augustus 1842 gemaakt door de op nieuwigheden verzotte Willem Baron van Heeckeren van Kell van kasteel Ruurlo, die in Parijs bij bouwver Daguerre hoogstpersoonlijk als eerste Nederlander een heuse foto-uitrusting op wielen had gekocht. De man voor de

schuurdeur was de Ruurloër Reint Berenschot. Mogelijk behoorde de man in die tijd tot het personeel van de kasteelheer. De oerfoto van de baron ligt met vele andere in het Rijksarchief in Arnhem.

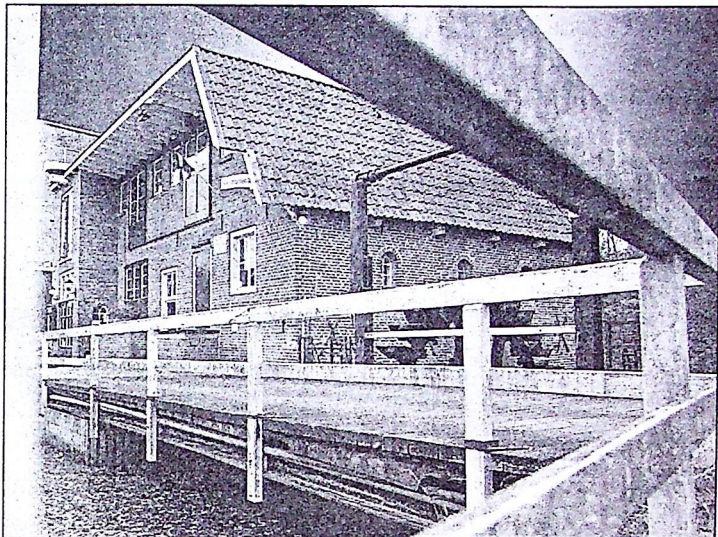
In de familiegeschiedenis ontbreekt tot dusver een link tussen de kleine Ruurlose tak, de katholieke Hengelose tak en de protestantse tak van het stamhuis Berenschot in Miste bij Winterswijk. Dit ondanks de uitvoerig-

heid van het 400 pagina's dikke familieboek, dat in oktober 1993 verscheen op initiatief van Adriaan Berenschot uit Rijswijk, wiens verre voorouders uit Winterswijk kwamen.

Wonderlijk is dat de familienaam teruggaat op bijna gelijklopende namen van een aantal boerderijen. Zo leefde in 1573 in Ruurlo ene 'Johan then Bernschatt'. Vrij vertaald: Johan, wonend op Berends kaastede; vermoedelijk ditzelfde goed wordt hier al in 1395 vermeld als 'Berenscaten'. In Miste gaar de naam terug op Johan de Darsthorst, die in 1655 de boerderij Berenschot kocht. En de Hengelose tak heeft haar bestaan te danken aan Jan Schoorborg, die vanaf ongeveer 1700 een boerderij Berenschot bewoonde. Ook in Twello komt de boerderijnaam voor. In Apeldoorn zit tegenwoordig een katholieke nest. De familienaam Berenschot kent als varianten Ten Berenschot, Berentschot en Berenschot. Geëmigreerde Berenschot-telgen wonen in Australië, Brazilië en Amerika.

Watermolen

De naam is erg bekend. In 't Woold bij Winterswijk staat het bekende watermolencomplex Berenschot. Het werd in 1652 gesticht als de Nieuwe Molen. Rond 1911 kocht Gait Willem Berenschot de molen, de overgrootvader van huidige eigenaar Wim Buunk. Sindsdien bleef de molen zijn naam dragen. In het bijbehorende complex met café en bakkerij van Berenschot is tegenwoordig alleen nog een slijterij gevestigd. Herman van Vel-

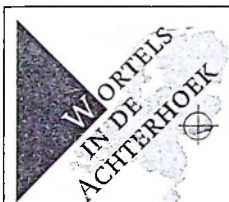

♦ Het Berenschot-complex in 't Woold omvat watermolen, restaurant en slijterij, vroeger ook bakkerij en café. (Foto Willem Hissink)

zen uit Hengelo schreef het bekende dialectoneelstuk 'Um den olden Beernschot', dat in de Achterhoek al vaak is opgevoerd. Een bekende Berenschot was de generaal Gerardus Johannes, die in het KNIL carrière maakte. Het was de grootvader van genealoog Adriaan en kleinzoon van een slijterij gevestigd. Herman van Vel-

De generaal verongelukte in 1941 toen zijn vliegtuig bij Jakarta neerstortte. Uit de vijftig jaar later vrijgegeven rapporten blijkt dat menselijk en technisch falen de oorzaak waren. Sabotage, waarover lang geruchten gingen, is nooit bewezen. In verband met de KNIL-connexie werd in 1989 grote een Berenschot-reünie ge-

houden in de Kumpulan van het koninklijk tehuis voor oud-militairen Bronbeek in Arnhem. En dan hebben we nog Berend Willem (Wim), zoon van de Winterswijkse gemeente-ontvanger. Hij ging na de Eerste Wereldoorlog in Delft studeren en werd oprichter van het Raadgevend Bureau Berenschot.

rubriek over familie- en boerderijnamen door Henk Harmsen suggesties en aanvullingen 0543-472603

Loohuys

Van H. Ruessink uit Bredevoort kwam een reactie op de naam 'Loohuys' (Wortels 28-10), waarvoor dank. Uit het 'Steinfurter Lehenbuch' blijkt dat het goed al ouder is dan we vermeldden. We gingen uit van 1410 als oudste vermelding, maar het ge-

noemde leenboek vermeldt al in 1315/1317: „Herman van Bermvelde holdet das Lohus in den kerspel to Alden“.

Niet alleen in de Aaltense, ook in de Bredevoortse doop- en trouwboeken komen een aantal oudere leden van het geslacht voor. Zo zien we als doopgetuigen Werner te Loohuys in 1641, Jan te Lohuys in 1642 en Wessel te Loohuys in 1644. In 1645 verstaat de dominee het dialect verkeerd als hij 'Lubbe- rich ten Looss' als doopgetuige noteert. Ook wordt de naam elders als 'Loss' genoteerd.

In het trouwboek van Bredevoort komen de huwelijken voor in 1643 en 1645 van Jan te Loohuys en Wessel te Loo(huys), soldaten onder Ploos van Amstel.

Berent te Loohuys (Loss) was getrouwd met Hilleken Haartmans en ze doopten kinderen in 1696, 1699 en 1705.

R.D. 18/11-1995